

Základní tendence rozvoje obrany na operačním stupni

*Redakčně upravený a zkrácený obsah článku generálmajora
I. F. Račoka, kandidáta vojenských věd, docenta a plukovníka
V. M. Tolmačeva, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v so-
větském časopise „Vojennaja mysl“ č. 2/1986.*

Obrana na operačním stupni vznikla na začátku 20. století současně se zrodem frontových a armádních obranných operací a její vývoj byl začne složitý. Časem se rozšiřoval její obsah, byl složitější její charakter, zvětšoval se rozsah i hloubka, měla velké množství pásem, vyznačovala se aktivností a operační sestava vojsk byla hluboce členěná. V jejím budování vznikly nové prvky — systém obranných čar, rajónů a postavení, systém palby, systémy protitankové, protivzdušné a protivysádkové obrany, systém ženijních zátarasů a další. Změnily se cíle, úkoly, způsoby její přípravy a vedení. Cíle soudobých obranných operací jsou rozhodnější a způsoby jejich vedení jsou maximálně aktivní. Je zdokonalována operační sestava vojsk a způsoby soustřeďování sil a prostředků na směrech úderů nepřítel. Palebné ničení útočících vojsk nabývá na komplexním a hlubokém charakteru. Neustále je zdokonalováno její ženijní zabezpečení. Základní formou obrany na operačním stupni jsou obranné operace (sražení) armádních sborů, polních armád, skupiny armád, frontů.

Na změny podstaty a charakteru obrany na operačním stupni mají prvotní vliv nové prostředky boje, kvalitativní složení a organizační struktura vojsk, způsoby vedení útoku nepřítel a další faktory. Zdokonalování a rozvoj bojové techniky i zbra-

ni (zvýšení účinku, dálky střelby, přesnosti, mobility atd.) ovlivňují nejen palebné, úderné a manévrovací možnosti útočníka i vojsk v obraně, ale také členění obrany. Je značně hlubší, vyžaduje se její aktivnost a odolnost.

Analýza faktorů, které ovlivňují charakter soudobé obrany, svědčí o tom, že v průběhu jejího rozvoje se projevuje řada stálých tendencí, které vyžadují dokonalé studium a hodnocení při řešení problematických otázek teorie a praxe činnosti v obraně.

Autoři na základě analýzy a zobecnění zkušeností ze světových a současných lokálních válek, operační a bojové přípravy, rozvoje prostředků ničení a názorů zahraničních vojenských teoretiků, posoudí **tendence rozvoje obrany na operačním stupni ve válkách s použitím pouze konvenčních zbraní.**

Historické zkušenosti svědčí o tom, že vojska mohou přecházet do obrany podle plánu nebo vynuceně, na začátku nebo v průběhu války a připravovat ji předem nebo v krátkém čase v průběhu úderů, které zahájil nepřítel mimo přímý dotyk s ním, nebo v dotyku s hlavními údernými uskupeními.

Zkoumáním obranných operací Velké vlastenecké války umožnilo zjistit stálou ten-

denci k narůstání možností obrany na operačním stupni, což vytvořilo podmínky k určování rozhodnějších cílů. Např. v prvním období války v důsledku značné převahy německých fašistických vojsk v množství a kvalitě sil i prostředků v obranných operacích frontů a vševojskových armád bylo dosahováno takových omezených cílů, jako zabránění průlomu nepříteli k dosažení velkých a důležitých průmyslových a administrativních politických center (obrana Západního frontu u Moskvy atd.). Avšak i v té době konečným cílem obrany byl přechod sovětských vojsk do protitoku (bitva u Moskvy a Stalingradu). V následujících obdobích války měla obrana na operačním stupni rozhodnější úkoly — zničit nepřátelská uskupení, udržet důležité čáry (prostory, předmostí atd.) operačního významu, zabezpečit změnu v poměru sil a prostředků ve svůj prospěch a přechod vojsk do rozhodného útoku. To bylo možné v důsledku nepřetržitého zvyšování palebné síly a manévrovosti svazů i svazků, zdokonalování umění velel vojskům, růstu vojenského mistrovství a vytrvalosti sovětských vojáků.

Vědeckotechnický pokrok a jím způsobený kvalitativní zvrát v rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu umožnily v poslední době značné zvýšení možností obrany na operačním stupni. Soudobá obrana má obranně útočný charakter. Svazy a svazky v obraně jsou v současné době schopny čelit hromadnému palebnému působení a úderům silných obrněných uskupení nepříteli, úspěšně odrazet a za výhodných podmínek i zmařit útok. Mohutnými palebnými údery, úpornou obranou důležitých čar a prostorů spolu s vedením silných protiztečí a protiúderů, činností přepadových odřadů, výsadek a diverzních průzkumných skupin v týlu útočících vojsk, je možné způsobit nepříteli takové ztráty, které ho donutí zastavit aktivní činnost a obránci umožní přejít do rozhodného útoku.

Hlavním obsahem soudobé obrany na operačním stupni je boj s raketovými, dělostřeleckými, leteckými a tankovými uskupeními nepříteli, s objekty jeho vysoce přesných zbraní, aeromobilními vojsky a vzdušnými výsadky. V jejím členění má důležitou úlohu organizace systému protivzdušné, protitankové a protivýsadkové obrany.

Ve způsobech vedení soudobých obranných operací se stále více projevuje **tendence zvýšení úlohy a efektivity ničení**

nepřítele ke zmaření připravovaného nebo zahájeného útoku. Tato tendence vznikla v letech Velké vlastenecké války, kdy v řadě frontových obranných operací byla včas připravována a uskutečňována palebná (dělostřelecká a letecká) protipřiprava. Avšak omezené možnosti dělostřelectva a letectva v té době předurčovaly její malou hloubku, krátkou dobu (30—40 minut), nedostatečnou šířku úseků (6—10 km) a použití jen části palebných sil a prostředků svazu. Proto její výsledky neměly rozhodující vliv na průběh a výsledek obranného sražení. V nejlepším případě byla uskutečňována k oddálení přechodu do útoku uskupení nepříteli a k oslabení síly úderu (kurská obranná operace vojsk Středního a Voroněžského frontu — 5. 7. roku 1943).

Rostoucí bojové možnosti různých druhů ozbrojených sil i druhů vojsk rozšíření sféry jejich působení umožňují obránci uskutečňovat mohutné palebné ničení úderných uskupení nepříteli do zahájení a v průběhu útoku do celé hloubky jeho operační sestavy. V souladu s koncepcemi „kombinovaná vzdušná pozemní operace (sražení)“ americké armády a „boj s druhými sledy“ ozbrojené síly NATO předpokládají hluboké palebné ničení na dalekých přístupech k obraně (v prostorech soustředění, rozmístění, rozvíjení nepříteli). Při plnění tohoto úkolu je doporučováno široce využívat úderů letectva a raket, dalekonosného dělostřelectva, průzkumných a palebných systémů i prostředků vysoce přesných zbraní (zvláště k ničení jaderných zbraní, průzkumných prostředků, REB, PVO, míst velení a také k boji se zálohami i druhými sledy).

V soudobých obranných operacích v obecném obsahu a organizaci palebného ničení útočnicka budou mít prvořadý význam údery na jeho důležité místa a prostředky velení vojskům a zbraním k jeho dezorganizaci, na hlavní prostředky jaderného a palebného ničení nepříteli k výraznému oslabení jeho možností útoku a vytvoření výhodných podmínek k další činnosti vojsk v obraně. Údery na důležité objekty mohou být vedeny v celkovém systému palebného ničení zejména v průběhu palebné protipřipravě nebo palebného ničení při přesunu a rozvíjení vojsk nepříteli, a to v závislosti na jejich zjištění a v součinnosti s opatřeními REB.

V průběhu vedení obrany v současných podmínkách je dezorganizace velení vojskům a zbraním, ničení prostředků jaderného a palebného působení nejdůležitějším úkolem v boji s útočícím nepřítelem.

V rozvoji obrany na operačním stupni je sledována jasná **tendence ke ztvrdnutí**

její hloubky. Historické zkušenosti svědčí o tom, že s narůstáním možností sil a prostředků průzkumu, palebné i úderné síly, pchyblivosti a manévrovosti vojsk v útoku je neustále zvětšována také hloubka obrany.

Mezi světovými válkami byly armády velkých států hromadně vyzbrojovány dalekonosným a protitankovým dělostřelectvem, tanky a letectvem. K plnění úkolů hlubokého boje i operace byla vytvářena tanková, mechanizovaná a vzdušná výsadková vojska. Letectvo efektivněji působilo na objekty, které byly rozmístěny nejen v taktické, ale i v operační hloubce. Útočník měl dostatek palebné i úderné síly k vedení hlubokých úderů na řadě směrů současně. Ve snaze jím čelit byla obrana na operačním stupni stále hlubší, měla značné množství pásem, narostl počet a síla sledů a záloh. Potvrzuje to i zkušenosti z Velké vlastenecké války. Když na podzim a v zimě roku 1941 u Moskvy byla hloubka obrany na operačním stupni 30–50 km (někdy více), pak v létě roku 1943 u Kurska již vzrostla na 150–200 km. V dalším, ve frontových operacích dosahovala 200 km, armádních do 70 km, tj. její hloubka se zvětšila 3–5násobně.

Rozvoj raketových jaderných zbraní, zvětšení dosahu konvenčních prostředků ničení, vznik vysoce přesných zbraní v armádách států NATO a jako důsledek možnost současného působení útočníka do celé operační hloubky jsou základem předpokladu dalšího jejího růstu. Jak potvrzují zkušenosti ze cvičení armád států NATO, může hloubka obrany skupiny armád dosáhnout 300 km, polní armády 200 km, armádního sboru 140 km a divize 60 km. (Zřejmě tyto ukazatele nejsou hranicí.) Snaha dosáhnout ještě vyšší pevnosti obrany může vést k dalšímu zvětšení její hloubky. Šířka pásem obrany svazků a svazů, ve spojitosti s růstem jejich palebných a manévrovacích možností, má také tendenci ke zvětšení, i když na důležitějších směrech mohou být její pásma značně menší než na jiných.

V rozvoji obrany na operačním stupni je sledována také **tendence k růstu množství obranných čar, rajónů a postavení, sklopujících do jednoho systému.** Již v první světové válce měla mnoho pásem a každé pásmo zahrnovalo několik postavení. Vytvořením čar a prostorů k jejich zaujetí svazky a útvary druhých sledů (záloh) a týlových pásem získala obrana operační hloubku. Další její zvětšení bylo charakteristické i ve Velké vlastenecké válce. V bitvě u Kurska obrana na operačním stupni byla poprvé plně rozvinuta v ope-

racích Středního a Voronežského frontu. Celková hloubka operační sestavy vojsk dosahovala 50–70 km, ženíjního vybudování terénu ve frontech 150–180 km a v armádách 40–50 km. Vševojskové armády prvního sledu připravily tři pásma obrany: hlavní, druhé a armádní.

Hlavní a druhé pásmo tvořily taktickou hloubku obrany, která dosahovala 15–20 km. Hlavní pásmo (hloubka 5–7 km) bránilo střelecké divize prvních sledů. Zahrnovalo tři postavení. Ve vzdálenosti 10 až 12 km od předního okraje bylo připravováno druhé pásmo obrany, které zaujímaly divize druhých sledů a 25–40 km od předního okraje bylo budováno armádní pásmo obrany, u frontů byly připravovány tři frontové obranné čáry. Kromě toho vojska budovala mezilehlá i příčná postavení. Každé postavení mělo hloubku 1,5–2 km a dva – čtyři zákopy, byly vytvářeny kryty pro živou sílu a bojovou techniku.

Hluboké členění obrany a existence silných druhých sledů a záloh umožňovaly v průběhu obranných sražení pevně bránit armádní pásma obrany i frontové čáry a nedovolit německým fašistickým vojskům průlom do operační hloubky.

Analýza potvrzuje, že se zvětšování dostřelu i mohutnosti prostředků ničení a úderných uskupení útočníka bude systémem obranných čar pásem a postavení dále zdokonalován. Je předpoklad, že vytvoří výhodné podmínky pro rozvinování vojsk přisunovaných z hloubky a jiných úseků, vedení protiztečů i protitúderů a v případě vniknutí se nepříteli zabezpečí jejich úpornou obranu. Proto můžeme předpokládat, že také v budoucnosti systémem obranných čar bude dále rozvíjen, a dovedné jejich rozmístění v terénu i dokonalejší ženíjní budování značně zvýší odolnost obrany.

Jednou z hlavních tendencí ke zdokonalování obrany na operačním stupni je zesílení vzájemné spojitosti a závislosti důležitých principů, jako jsou odolnost a aktivnost. Tato vzájemná spojitost se projevuje v tom, že odolnost obrany v soudech operacích v rozhodující míře může být dosaženo zvýšením aktivnosti vojsk v obraně, jejichž činnost nabývá stále více na obranno-útočném charakteru. Současně s tím, pevným udržením důležitých pásem (prostorů, postavení a čar) na směrech úderů útočícího nepřítel je souvztaženy předpoklady k efektivnímu a včasnému uskutečnění manévru bránci se vojsky, silami a prostředky ke spoehli-vému zničení uskupení útočníka, která byla zastavena před čarami (postaveními)

obranu, a k vedení protiztečů a protiúderů. Spojení odolnosti a aktivity umožňuje obránci efektivněji plnit své úkoly.

Odolnost a aktivnost obrany je zabezpečováno řadou faktorů, zvláště způsoby členění (uspořádání) obrany, uskupení vojsk a vedení obranné činnosti v souladu se vzniklou situací. V jednom případě budou uskutečňovány pevným udržením zaujatých postavení společně s protiztečemi vojsk z hloubky a ve druhém — použitím manévrových způsobů boje, ve třetím — jejich spojením. Způsoby obranné činnosti budou záviset na charakteru bojového úkolu, podmínkách terénu, množství sil, jejich bojeschopnosti a dalších. Nemenší význam mají i takové faktory, jako jsou správné stanovení prostorů a způsobů soustředění úsilí, vytvoření odpovídajících uskupení vojsk a jejich operační sestava, organizace a uskutečnění spolehlivého systému palby všech druhů a široký manévr silami a prostředky.

V rozvoji teorie a praxe obrany se projevuje i tendence k narůstání významu odolnosti nejen v taktické, ale i operační hloubce obrany. Jak potvrzují minulé války, útočník se vždy snažil zasadit podle možnosti co nejvíce sil do prvního úderu a obránce — nedopustit průlom a postup jeho sil do hloubky. Ve spojitosti s tím věnoval obránce hlavní pozornost upevnění taktické hloubky obrany, kde soustřeďoval hlavní úsilí vlastních vojsk. Vojenští teoretikové současné doby přikládají značný význam pevnému udržení jejího prvního pásma. Proto je taktická hloubka značně zvětšována a dnes např. v americké armádě dosahuje 50—60 i více kilometrů. Avšak vzhledem k rostoucím možnostem prostředků palebného ničení, manévrovosti a aeromobilnosti vojsk stále více pozornosti je věnováno zvýšení pevnosti operační hloubky obrany. Na cvičeních vojsk NATO byly v hloubce většinou rozvíjovány druhé sledy a zálohy armádních sborů, polních armád a skupiny armád. V jejich složení bylo často do 2/3 vojsk v obraně. Kromě toho byly v hloubce rozmísťovány i další prvky operační sestavy svazů. Všechny uvedené síly byly připraveny k vedení protiúderů nebo k úpornému bránění obranné čáry v hloubce a k zabezpečení narůstání odporu proti útočníkovi, aktivity i odolnosti, a to jak obrany na taktickém, tak i operačním stupni.

Hlavním v obraně bylo a nadále zůstane umění soustřeďování sil a prostředků na hlavních směrech. Při řešení tohoto problému nabývá na významu tendence k **vytváření pevné obrany a mohutných uskupení vojsk na nejnebezpečnějších**

směrech, a to nejen včasnou organizací, ale v řadě případů i jejich prisunutím z hloubky i podél fronty, zvláště v průběhu obranných sražení. Podle amerických názorů je právě toto obsahem pojmu tzv. aktivní obrany. Jeho podstata je v tom, že do zahájení útoku nepřítel, kdy jeho zámysl nebyl zjištěn, jsou k udržení obsazených postavení a k zdrcující činnosti použity jen minimální síly a prostředky a hlavní jsou rozmístěny ve stanovených prostorech poměrně rovnoměrně v celém pásmu. Se zahájením útoku a s postupným zjišťováním směru hlavního úderu útočníka, uskutečněním rychlého manévru vojsky na tento směr vytvoří obránce potřebné hustoty a výhodný poměr sil a prostředků.

Tímto způsobem vytvářená uskupení, jak potvrzují autoři této koncepce, umožňují obránci čelit hlubokým čelním úderům sil útočníka v převaze a utajeně narůstající úsilí obrany na nebezpečných směrech, zjištěných v průběhu sražení a také vyhnout se předčasněmu soustřeďování i rozmísťování mohutných uskupení vojsk v obraně na směrech úderů útočníka a tím zabránit značným ztrátám. Tato tendence byla sledována i v průběhu Velké vlastenecké války. Např. obrana vojsk 3. ukrajinského frontu u jezera Balaton (březen roku 1945) vydržela mohutné úderů převahy sil obrněných uskupení německých fašistických vojsk a dosáhla svého cíle přesnou organizací a uskutečněním přeskupení velkého množství vojsk na nebezpečných směrech a jejich aktivní činnosti.

Složitost včasného stanovení směru hlavního úderu útočícího nepřítel a možnosti jeho přenesení v krátké době z jednoho směru na druhý je podmíněno růstem bojového složení druhých sledů a záloh. V obranných operacích prvního období minulé války byla operační sestava vojsk většinou vytvářena v jednom sledu s vyčleněním nevelké zálohy. Např. Severozápadní front v červenci roku 1941 měl operační sestavu v jednom sledu, ve kterém bylo 16 divízi a do zálohy byly vyčleněny jen čtyři svazky, což způsobilo, že obrana frontu nebyla dost silná a nepřítel ji prolomil. Jiná situace byla v obranných operacích u Moskvy a Stalingradu, kde fronty a armády měly v záloze již 40 % vojsk. To do značné míry podmiňovalo vyčerpání útočného potenciálu nepřítel a jeho zničení. V následujících obranných operacích operační sestava frontů a armád byla většinou ve dvou sledech. Voroněžský front v bitvě u Kurska měl ze šesti armád dvě ve druhém sledu a ve vševojskové záloze tři sbory (z nich

dva tankové). 13. A Středního frontu měla v hloubce obrany do dvou třetin sil.

Analýza operační sestavy vojsk v obranných operacích minulé války svědčí o tom, že sestava je v mnoha směrech závislá na předpokládané síle úderu útočící strany. Čím silnější byla její uskupení, tím byla hlubší obrana.

V soudobých podmínkách k ochraně vojsk v obraně před zničením taktickými jadernými prostředky a palbou dělostřelectva je účelné vytvářet před první obrannou čarou **zabezpečovací pásmo (pásmo příkrytí), které se stává stále důležitějším prvkem systému obranných čar.** Je výhodné toto pásmo organizovat nejen v obranných operacích počátečního období války, při plánované přípravě obrany mimo dotyk s nepřítelem, ale i v průběhu bojové činnosti.

Zkušenosti z minulé války potvrzují, že zabezpečovací pásmo umožňuje na začátku obranné operace vyloučit působení značné části palebných prostředků nepřítele na hlavní síly svazů prvního sledu a také získat čas k zesílení obranných uskupení vojsk na předpokládaných směrech jeho úderů a k přípravě obrany na výhodných čarách v hloubce hlavními silami.

Není-li vytvářeno zabezpečovací pásmo, vzniká problém volby prostoru soustředění hlavního úsilí vojsk operačního svazu. Nevznikají pochybnosti, že soustředováním hlavního úsilí na předsunuté obranné čáře je současně dosahováno účasti značného množství vojsk a prostředků ničení k odražení prvních úderů útočícího nepřítele. Avšak v tomto případě budou do značné míry pod úderu hlavních palebných a zvláště taktických jaderných prostředků útočníka. Kromě toho, překvapivý úder nepřítele může způsobit rychlý průlom předsunuté obranné čáře s následným rozvíjením úspěchu do hloubky. Proto převládajícím může být soustředování hlavního úsilí obránce ne na předsunuté obranné čáře, ale v hloubce, např. na postavení divizních nebo sborových záloh nebo jiných čarách. V řadech mnoha zahraničních armád jsou uváděny i další varianty soustředování úsilí, zejména při organizaci mobilní obrany. Při řešení této otázky je důležitý tvůrčí přístup s přihlédnutím ke konkrétní situaci. Je možné konstatovat, že dostatek silných druhých sledů a záloh v hloubce značně napomáhá zvýšení aktivity obrany a umožňuje plnit úkoly při odražení nepřátelského útoku s použitím obranno-útočných způsobů činnosti.

Možnost soustředování vojsk na nejdůležitějším směru v průběhu obranné ope-

race posiluje **tendenci k narůstání úlohy manévru v obraně.** Je uskutečňován zpravidla k vytváření převahy sil a prostředků na rozhodujících směrech ke zvýšení odolnosti i aktivity obrany, k rychlé změně v poměru sil a prostředků ve svůj prospěch, narůstání úsilí a vedení protiztečí i protiúderů. Zkušenosti z lokálních válek potvrzují, že síla soudobé obrany společně s efektivním palebným ničením útočícího nepřítele spočívá ve vysoké aktivitě a pohyblivosti vojsk, ve včasné i úplné využití jejich bojových a manévrových možností. Soudobá obrana může úspěšně vzdorovat převaze nepřítele s využitím manévru palbou, vojsky (silami), prostředky a zátarasy. Přitom v podmínkách zvýšení rychlosti bojové činnosti se výrazně projevuje otázka zkracování doby na její vedení. Široký manévry silami a prostředky může být uskutečňován nejen druhými sledy a zálohami, ale také vojsky ze směrů, na kterých nepřítel nevede aktivní činnost. V letech Velké vlastenecké války tento manévry nabýval stále více na významu. Např. v listopadové obranné operaci Západního frontu na moskevském směru dovedný a smělý manévry silami a prostředky podél fronty a z hloubky sehrál důležitou úlohu při zmaření plánů nepřítele obejít Moskvu ze severu a jihu. V dalším období války měl rozhodující vliv na průběh a výsledek většiny obranných operací. Úspěšnému uskutečňování napomáhalo to, že byl veden ve vyšším tempu než útok nepřítele.

V soudobých podmínkách k boji s nepřátelskými mobilními uskupeními, které se vklínily do operační hloubky obrany, mohou být úspěšně využívány vysoce pohyblivé tankové a mechanizované útvary a svazky, vzdušné výsadky a bojové vrtulníkové jednotky.

V současné době plně platí **tendence ke zvyšování významu protiúderů při zabezpečování aktivity a odolnosti obrany na operačním stupni.** V obranných operacích prvního období minulé války nemohla značná část protiúderů podstatně ovlivnit jejich úspěšný výsledek. Malá efektivnost protiúderů byla podmíněna ztrátou strategické iniciativy, převahou sil a prostředků nepřítele, nedostatky v jejich přípravě a uskutečnění. Vojska vedla protiúderu v širokých pásmech, neměla dostatečně operačně taktické hustoty a dostatečnou dělostřeleckou i leteckou podporu. I přesto, v řadě operací byl nepřítel nucen přemísťovat síly z hlavních směrů a přeskupovat vojska. Protiúderu udržovaly nebo zpomalovaly postup německých fašistických vojsk.

V obranných operacích druhého a třetího období války se umění připravovat a uskutečňovat protiúderů značně zvýšilo a mělo velký význam v aktivnosti, odolnosti obrany na operačním stupni a v úspěšném dosažení jejich cílů. Protiúderů u Kurska byly připravovány včas a v několika variantách s přihlédnutím k možnému charakteru činnosti nepřítele. Výsledek jejich uskutečnění (6. a 12. července roku 1943) znamenal přelom v situaci a nepřítel přestal vést další útočnou činnost.

V soudobých podmínkách budou protiúderů vedeny častěji a budou mít nejrozhodnější cíle. Je to podmíněno rostoucími palebnými a údernými možnostmi svazů a svazků, které s využitím výsledků hromadného palebného ničení uskupení nepřítele do celé hloubky jeho operační sestavy dokončí jejich zničení a vytvoří výhodnou situaci k přechodu do protitoku.

S rozvojem jaderných zbraní ještě více vzrostla úloha tanků a jiných obrněných vozidel, jako nevhodnějších prostředků vůči jejich ničivým faktorům. Mají možnost nejlépe využít výsledků vlastních palebných úderů. V současnosti se projevuje intenzivní proces doplňování vojsk tanky, BVP a další obrněnou technikou. V těchto podmínkách je značně rozvíjena **tendence k narůstání protitankové odolnosti soudobé obrany na operačním stupni**, která může úspěšně vést boj s mohutnými tankovými uskupeními nepřítele. Podle názorů velení americké armády musí útočník k dosažení úspěchu na směru hlavního úderu vytvořit pěti až šestinásobnou převahu sil a prostředků. Analýza zkušeností ze cvičení, která řídilo velení NATO v západní Evropě, a propočty svědčí o tom, že v pásmu útoku takového svazu jako je skupina armád, může být použito

kolem 4000 tanků, do 10 000 i více obrněných transportérů a BVP. Takové hromadné jejich použití, znásobené mohutnou palebnou silou soudobých svazů i svazků, nutí stranu v obraně vytvořit protitankovou obranu prakticky do celé operační hloubky, zabezpečit ji velkým množstvím soudobých protitankových prostředků a využít je společně s hromadným použitím minových a dalších zátarasů.

Značně jsou rozšiřovány prostředky boje s tanky. Společně s dělostřelectvem pokračuje proces naplňování vojsk PTRS, zvyšuje se množství vrtulníků palebné podpory, které jsou vybavovány protitankovými raketovými komplety. Jen v americké mechanizované divizi nové organizace bude více než 600 protitankových raketových kompletů (raket), 50 vrtulníků palebné podpory každý s 16 PTRS. V motorizované divizi NSR bude více než 2000 protitankových prostředků a granátometů.

V mnohých zahraničních armádách je věnována značná pozornost vývoji protitankových prostředků. Jsou vyráběny nové unifikované a efektivní samohybné raketové dělostřelecké protitankové prostředky, které spolehlivě ničí tanky a BVP útočníka na vzdálenost 5—6 i více km v podmínkách rádiového rušení a omezené viditelnosti. Současně s tím je zdokonalována kvalita nynějších protitankových prostředků — zvyšuje se délka i přesnost střelby a průbojnost. V armádách NATO jsou vytvářeny střely se samonaváděcími bojovými hlavicemi, rozšiřuje se rozsah kumulativních, zápalných střel a bojových hlavíc k minování na dálku. Zlepšení jejich kvantitativních i kvalitativních charakteristik zvyšují možnosti vojsk v obraně při boji s tanky, jejich efektivnost a snižují spotřebu munice.

Vlivem stálých změn v prostředcích ozbrojeného zápasu i způsobech útoku je zdokonalována také obrana na operačním stupni. Základem dosažení cílů obranných operací s použitím soudobých konvenčních zbraní je úpornost vojsk, pevné udržení nejdůležitějších prostorů (čar) a vysoká aktivnost všech prvků operační sestavy, široký manévr palbou, vojsky, silami i pro-

středky, vedení mohutných palebných úderů, uskutečnění rozhodných a dokonale připravených protiztečí a protiúderů.

To jsou, podle našeho názoru, některé tendence rozvoje zdokonalování obrany na operačním stupni, které je zapotřebí dále studovat a zvažovat v praktické činnosti jak orgánů velení, tak vojsk.